

Nr 15.

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
om rätt att vid 1955 års taxering till skatt för inkomst
åtnjuta avdrag för vissa gåvor till hemvärnsförbund m. m.
(2:a avd.)*

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 219 av herr *Lundqvist m. fl.* samt II: 438 av herrar *Dickson* och *Lindberg* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att skattskyldig vid den taxering, vilken äger rum 1955, skall äga åtnjuta s. k. allmänt avdrag med belopp, motsvarande vad han under beskattningsåret utgivit såsom gåva till hemvärns-(rusthålls-)förbund (förening), dock med högst 1 000 kronor och endast under förutsättning att villkoren för gåvans disponerande motsvara de ändamål, för vilka kommun äger rätt bevilja anslag som stöd för hemvärnets verksamhet».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 219.

Frågan om avdragsrätt för gåvor för nu ifrågavarande och därmed jämförliga ändamål uppkom första gången vid 1938 års riksdag. På hemställan av samma års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 20 beslöt riksdagen i anledning av motionsvis framställt yrkande, att skattskyldig, som under något beskattningsår, för vilket taxering verkställdes åren 1939—1941, till staten eller försvarsförening lämnat gåva för luftvärnet, skulle äga rätt att vid taxering enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt från sammanlagda beloppet av sina inkomster från olika förvärvskällor åtnjuta avdrag med belopp, motsvarande vad han under beskattningsåret utgivit såsom sådan gåva.

Vid 1939 års lagtima riksdag beslöts i anledning av motionsvis framställt yrkande och på hemställan av samma års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 20 enahanda skattefrihet för skattskyldig, som under något beskattningsår, för vilket taxering verkställdes åren 1940 och 1941, lämnat gåva för luftskyddet till staten eller luftskyddsförening.

1941 års riksdag beslöt i anledning av motionsvis framställt yrkande och

på hemställan av samma års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 17, att vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1942 och 1943 avdrag skulle vara medgivet för gåva till staten eller försvarsförening för luftvärnet, gåva till staten eller luftskyddsförening för luftskyddet eller gåva till staten eller hemvärnsförening för hemvärnet eller dess underavdelningar.

Vid 1942 års riksdag beslöts i anledning av motionsvis framställt yrkande och på hemställan av samma års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 25, att skattskyldig, som under beskattningsår, för vilket taxering verkställdes år 1943, lämnat gåva till sjövärnsskåren eller densamma underställda sjövärnsflottiljer, skulle äga rätt att vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för sådan gåva.

I vid 1943 års riksdag väckta motioner yrkades, att avdragsrätt för gåvor till samtliga ovannämnda ändamål måtte medgivas vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt ytterligare två år ävensom att sådan avdragsrätt måtte medgivas jämväl för gåvor till vissa andra ändamål.

1943 års bevillningsutskott, som avstyrkte bifall till nämnda motioner, yttrade i sitt i anledning av desamma avgivna betänkande nr 8 bland annat följande:

»Redan då avdragsrätten för gåvor av förevarande slag första gången infördes, uttalades inom riksdagen tveksamhet rörande lämpligheten av en sådan anordning. Sålunda framhöll 1938 års bevillningsutskott i anledning av det då väckta förslaget om avdragsrätt för gåvor till luftvärnet, att en bestämmelse av ifrågavarande beskaffenhet innebure en uppenbar avvikelse från de principer, som låge till grund för gällande skattelagstiftning. Detta underströks även av 1939, 1941 och 1942 års bevillningsutskott i samband med de då föreslagna utvidgningarna av avdragsrätten. Att avdragsrätten emellertid — trots dessa principiella betänkligheter — ansetts kunna medgivas har berott därpå att det befunnits angeläget att i möjligaste mån påskynda anskaffningen av materiel för försvarsändamål till sådana orter, som genom statsmakternas försorg icke kunde påräkna tillräckligt skydd av förevarande slag men som likväl finge anses vara i behov av dylikt skydd. Avsikten har sålunda varit att genom en lättnad i den statliga beskattningen uppmuntra till att anskaffning av ifrågavarande materiel snarast möjligt komme till stånd. Därvid har emellertid uttryckligen framhållits, att den medgivna skattelättnaden icke borde vara av bestående natur utan hava karaktären av en tillfällig åtgärd. Då 1941 års bevillningsutskott föreslog utsträckning av giltighetstiden för bestämmelserna angående avdragsrätt för gåvor till luftvärnet och luftskyddet att gälla vid taxering åren 1942 och 1943 samt samma utskott därjämte förordade införande av föreskrifter om avdragsrätt för gåvor till hemvärnet vid taxering sistnämnda båda år, uttalade utskottet såsom sin mening, att ifrågavarande bestämmelser icke borde givas förlängd giltighet efter utgången av den då föreslagna tiden. På samma sätt yttrade sig även 1942 års bevillningsutskott i samband med den föreslagna avdragsrätten vid 1943 års taxering för gåvor till sjövärnsskåren. Dessa uttalanden ha godkänts av riksdagen.

Vid övervägande av de i nu föreliggande motioner väckta förslagen om förlängd giltighetstid för ovannämnda bestämmelser har utskottet för sin

del funnit tillräckliga skäl icke föreligga att frångå den uppfattning, som sålunda kommit till uttryck vid 1941 och 1942 års riksdagar. De av utskottet inhämtade i det föregående återgivna uppgifterna rörande beloppen å in-
flutna gåvomedel till luftvärnet och luftskyddet, för vilka ändamål avdrags-
rätt varit medgiven den längsta tiden, utvisa, att dessa gåvomedel under de
senare åren avsevärt minskats. Särskilt påtagligt är detta beträffande luft-
värnet, för vilket under år 1942 influtit gåvor med belopp av allenast 90 000
kronor, medan däremot under år 1940 lämnats sådana gåvor till ett belopp
av 22 045 000 kronor. Vad angår gåvor till hemvärnet och sjövärnskåren har
under den korta tid, avdragsrätten för gåvor till dessa ändamål varit med-
given, någon minskning i gåvomedlens storlek visserligen icke inträtt. Trots
detta har emellertid utskottet den uppfattningen, att det väsentliga syftet
med skattefriheten för gåvor till försvarsändamål nu kan anses ernått. Med
hänsyn härtill och på grund av den benägenhet att utsträcka ifrågavarande
skatteförmåner till nya områden, som framträtt bland annat genom de i det
följande behandlade motionerna, anser utskottet någon förlängning av gil-
tighetstiden för den ifrågavarande avdragsrätten icke böra ifrågakomma. Det
må i detta sammanhang jämväl beaktas, att enligt gällande skattelagstiftning
avdrag vid taxering eljest ej är medgivet för gåvor, även om desamma utgått
till i hög grad behjärtansvärda ändamål. I fråga om sjövärnskåren har inom
utskottet uppmärksammats, att skattefrihet åtnjutits för gåvor till densam-
ma endast för ett år eller för beskattningsåret 1942 samt att förordningen
härom utkommit av trycket så sent som den 20 juni 1942. Det har även kom-
mit till utskottets kännedom, att den för sjövärnskåren avsedda organisatio-
nen ännu ej hunnit bli helt genomförd. Med hänsyn härtill har inom ut-
skottet ifrågasatts, huruvida icke ett bifall till förevarande motioner, i vad de
rörde gåvor till sjövärnskåren eller densamma underställda sjövärnsflottil-
jer, vore motiverat. Att medgiva avdragsrätt för gåvor enbart till sjövärns-
kåren och sjövärnsflottiljerna har emellertid utskottet ej ansett sig kunna
förorda. Såsom framgår av vad ovan anförts har utskottet ej heller funnit
sig böra biträda förslaget om ett bibehållande av avdragsrätten för samtliga
de ändamål, varom här är fråga. Därvid förutsätter dock utskottet, att i den
mån stöd från statens sida åt sjövärnskåren liksom för övriga i nu ifrågava-
rande motioner avsedda ändamål finnes vara påkallat, sådant stöd läm-
nas i annan form än genom den nu ifrågasatta skattebefrielsen för gåvor till
samma ändamål. Utskottet finner sig således icke kunna tillstyrka bifall till
förevarande motioner.»

I enlighet med utskottets hemställan avslogs motionerna av riksdagen.

Vid 1945 års riksdag yrkades i väckt motion, att avdragsrätt vid den stat-
liga inkomst- och förmögenhetstaxeringen måtte införas under minst två år
för gåvor till hemvärnet och dess underavdelningar.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 28 erinrade samma års bevill-
ningsutskott, att de tidigare gällande bestämmelserna om avdragsrätt för
gåvor till bland annat hemvärnet, såsom redan vid tillkomsten av desamma
uttalats av riksdagen, inneburit en uppenbar avvikelse från de principer,
som låge till grund för gällande skattelagstiftning. Utskottet anförde vidare
bland annat följande.

Av vad sålunda anförts torde framgå, att en anordning med avdragsrätt

för gåvor av förevarande slag tidigare trots starka betänkligheter ansetts kunna godtagas för att så hastigt som möjligt åstadkomma den försvarsberedskap, tidsförhållandena oundgängligen krävde. De omständigheter, som sålunda föranledde medgivandet för viss kortare tid av denna avdragsrätt, kunna enligt utskottets mening icke nu med samma styrka anses göra sig gällande. Därtill kommer, att ett återinförande av avdragsrätten, på sätt i motionen föreslagits, i viss mån skulle kunna sägas innebära ett lagfästande av en mera permanent anordning än som riksdagen tidigare åsyftat. Utskottet vill tillägga, att utskottet ansluter sig till den av 1943 års bevillningsutskott uttalade uppfattningen, att, i den mån stöd från statens sida för ifrågavarande ändamål befinnes vara påkallat, sådant stöd bör lämnas i annan form än genom skattebefrielse.

Här må även nämnas att 1951 års riksdag i enlighet med samma års bevillningsutskotts hemställan i betänkande nr 8 avslag motionsvis framställt yrkande om skattefrihet intill en viss gräns för gåvor till sociala hjälpinstitutioner.

I den förevarande motionen har bland annat anförts, att genom inordnandet av hemvärdet i armén dess ställning i ekonomiskt hänseende hade tillrättalagts. Å andra sidan funnes det utgifter för hemvärdets verksamhet, som icke finge bestridas av statsmedel och vilka på annat sätt måste täckas. Härmed åsyftades främst sådana utgifter, som avsåge viss kompensation för den enskilde hemvärdsmannens förlust av arbetsförtjänst vid beivrandet av kurser samt tillgodoseendet av hemvärdets lokalbehov och föreningsverksamhet. Det hade därför varit nödvändigt att bilda särskilda stödorganisationer — hemvärns- (rusthålls-)förbund (föreningar) — med uppgift att insamla medel för ovanberört ändamål. Dessa organisationer, som successivt tillkommit sedan hemvärdets bildande, hade förvisso utfört ett gagneligt arbete för hemvärdet, men under de båda sista åren hade förmärkts en avgjord avmattning, vilken syntes främst sammanhänga med den ökade belastning som företag liksom enskilda åsamkats i skattehänseende. I regel möttes den »insamlade» parten också av ett hövligt avböjande under ovan nämnda motivering. Med anledning av de ekonomiska svårigheter, som hemvärdet därigenom iråkat, syntes anledning förefinnas att undersöka, huruvida icke statlig skattefrihet skulle kunna utverkas för gåvor till hemvärdet. Man kunde väl förstå tveksamheten med hänsyn till frågans prejudicerande betydelse. Å andra sidan måste fasthållas vid att hemvärdet intoge en särställning i förhållande till de frivilliga försvarsorganisationerna — utan att därmed sistnämnda organisationers betydelse ifrågasattes. Ett indirekt stöd till hemvärdet på i motionerna ifrågasatt sätt torde för övrigt kunna komma även de frivilliga försvarsorganisationerna till godo, när det gällde lösandet av lokalfrågan, eftersom samma lokal — hemvärnsgård, försvarsgård o. s. v. — kunde utnyttjas av samtliga på samma plats belägna försvarsorganisationer. Såsom villkor syntes lämpligen kunna bestämmas, att gåvan skulle avse

ändamål, för vilka kommun ägde rätt att bevilja anslag. Då otvivelaktigt hemvärnets utveckling hämmades av ekonomiska svårigheter och andra utvägar icke syntes tillgängliga, borde skattefriheten för gåvor till hemvärdet — tidigare medgiven — på nytt upptagas till prövning.

Utskottet, Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har avdragsrätt för gåvor till staten eller hemvärnsförbund för hemvärdet eller dess underavdelningar varit medgiven vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1942 och 1943. I de förevarande motionerna har yrkats, att i huvudsak motsvarande rätt till avdrag med högst 1 000 kronor måtte införas vid 1955 års taxering till statlig inkomstskatt för gåva utgiven till hemvärns- eller rusthållningsorganisationer. Därvid skulle såsom en förutsättning för avdragsrätt föreskrivas, att villkoren för gåvans disponerande motsvarade de ändamål, för vilka kommun ägde rätt bevilja anslag som stöd för hemvärdets verksamhet.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att redan vid införandet under krigsåren av avdragsrätt för gåvor till bland annat hemvärdet uttalades, att dessa bestämmelser innebure en uppenbar avvikelse från de principer, som ligger till grund för gällande skattelagstiftning. Att föreskrifter om sådan avdragsrätt det oaktat infördes i skattelagsstiftningen berodde, vilket framgår av vad i det tidigare anförts, ursprungligen därpå att det ansågs angeläget påskynda anskaffningar av materiel för försvarsändamål samt att en lättnad i den statliga beskattningen av angivet slag antogs komma att bidra till anskaffning snarast möjligt av dylik materiel.

Vid 1945 års riksdag väckta motioner med yrkande om utsträckning av giltighetstiden för bestämmelserna om avdragsrätten avsågs av riksdagen på hemställan av samma års bevillningsutskott. Nämnda utskott uttalade därvid, att en anordning med avdragsrätt för gåvor av förevarande slag tidigare trots starka betänkligheter ansetts kunna godtagas för att så hastigt som möjligt åstadkomma den försvarsberedskap, tidsförhållandena oundgängligen krävde. De omständigheter, som sålunda föranlett medgivandet för viss kortare tid av denna avdragsrätt, kunde enligt utskottets mening icke längre med samma styrka anses göra sig gällande. Utskottet anslöt sig till den av 1943 års bevillningsutskott uttalade uppfattningen, att, i den mån stöd från statens sida för ifrågavarande ändamål befundes påkallat, sådant stöd borde lämnas i annan form än genom skattebefrielse för gåvor till samma ändamål. Samma ståndpunkt har riksdagen även intagit då fråga varit om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till sociala hjälpinstitutioner samt till litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål.

Vad i de nu förevarande motionerna anförts kan enligt utskottets mening icke motivera ett frångående av den tidigare från riksdagens sida uttalade uppfattningen, att främjandet av allmännyttiga ändamål icke bör ske genom

skattelättnader utan att detta stöd, i den mån det befinnes påkallat, bör lämnas genom anslag. Utskottet avstyrker således de förevarande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 219 av herr Lundqvist m. fl. samt II: 438 av herrar Dickson och Lindberg om rätt att vid 1955 års taxering till skatt för inkomst åtnjuta avdrag för vissa gåvor till hemvärnsförbund m. m. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1954.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Spetz, Franzon, Gustaf Elofsson, Söderquist, Niklasson, Einar Eriksson, Damström och Magnusson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Orgård, Jonsson i Skedsbygd, Brandt, Strandh, Kärrlander, Wiklund, Anderson i Sundsvall och Nilsson i Svalöv.